

2024 AVRUPA PARLAMENTOSU SEÇİMLERİNİN ALMAN SİYASETİNE YANSIMALARI

M. ERKUT AYVAZ

SETA | PERSPEKTİF

HAZİRAN 2024 · SAYI 400

- 2024 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde Alman siyasi partilerinin performansı nasıldı?
 - Alman siyasi partileri seçim sonuçlarını nasıl yorumladı?
 - Alman siyasetini bundan sonra neler beklemektedir?

6-9 Haziran arasında gerçekleşen 2024 Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerinin sonuçları aşırı sağcı ve sağ popülist partilerin ciddi şekilde yükselişini belirginleştirmiştir. Başta Fransa, İtalya ve Avusturya gibi ülkelerde aşırı sağcı ve sağ popülist partilerin seçimi birinci sırada tamamlamalarının ardından Avrupa'nın en önemli ekonomisi konumundaki Almanya'da da aşırı sağın ciddi bir yükselişi söz konusu olmuştur.¹ Seçim sonuçlarına özellikle Almanya odağında bakıldığında öncelikle bir önceki AP seçimleri (2019) sürecinde Almanya'daki federal hükümetin başında Şansölye Angela Merkel'in (Almanya Hristiyan Demokrat Birliği/Christlich Demokratische Union Deutschlands, CDU) yer aldığı, Hristiyan Birlik (CDU/CSU) partileri ve Sosyal Demokrat Parti (Sozialdemokratische Partei Deutschlands, SPD) koalisyonunun görevde olduğu belirtilmelidir. 8 Aralık 2021'de göreve gelen ve üç partiden oluşan mevcut koalisyon hükümetinin ise geride bırakılan süreçte genel itibarıyla ciddi oranda bir gerileme yaşadığı söylenebilir.² Şansölye Olaf

Scholz (SPD) liderliğindeki koalisyonda çeşitli vesilelerle birçok kez görüş ayrılıkları yaşanmış ve bu durum sebebiyle toplumsal desteğin giderek daha da gerilediği ileri sürülmüştür. Yapılan güncel anketlerde mevcut koalisyonun oy oranlarının çoğunluğu oluşturamadığı da sıklıkla dile getirilirken özellikle son AP seçimlerinin (2024) Almanya'daki sonuçları da bunun bir teyidi ve bu trendin bir devamı olarak yorumlanmıştır. Bununla birlikte son yıllarda Avrupa siyasetinde olduğu gibi Almanya'da da aşırı sağın yükselişinin benzer bir trendin devamı olarak 2024 AP seçim sonuçları doğrultusunda sürdürüğü söylenebilir. Seçmenin başta Almanya olmak üzere diğer AB ülkelerinde de benzer şekilde ulusal siyasete yönelik bir uyarı motivasyonu ile sandığa gittiği ve bu yönde tercihte bulunduğu ifade edilebilir. Bu noktada başta güvenlik ve göç meselesine yönelik partiler tarafından tercih edilen yaklaşımların seçim sonuçlarını domine ettiği yönünde değerlendirmeler de olmuştur. Ayrıca özellikle son yıllardaki fiyat artışlarının neticesinde yaşanan refah kaybı ve yaşam maliyetinin artmasının önlenememesi gibi hususların da seçmenlerin oy tercihlerinde belirleyici olduğu yönündeki görüşler öne çıkmıştır.

1 Erbil Başay ve Cüneyt Karadağ, "Almanya'da AP Seçimlerinde Hükümet Yenilgi Aldı, Aşırı Sağ Güçlendi", Anadolu Ajansı, 10 Haziran 2024.

2 M. Erkut Ayvaz, "Alman Siyasetinde İstikrar Arayışı ve Koalisyonda Güncel Zorluklar", *SETA Analiz*, Sayı: 405, (Şubat 2024).

M. ERKUT AYVAZ

Erlangen-Nürnberg Üniversitesi (Almanya) Siyaset Bilimi ve Kamu Hukuku bölümlerinden 2011'de mezun oldu. DAAD bursu ile Duke University (ABD) Siyaset Bilimi departmanında 2012-2013 arasında eğitim aldı. ABD dönüşü 2014'te Erlangen-Nürnberg Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde master tezini bitirmesini müteakip mezun oldu. Çeşitli ulusal gazetelerde yayımlanmış yazıları bulunan Ayvaz Otto-Friedrich-Universität Bamberg'te (Almanya) doktora çalışmalarını sürdürmektedir.

PARTİLERİN SEÇİM PERFORMANSLARI

Federal siyasette ana muhalefet konumunda yer alan Hristiyan Birlik partilerinin (CDU/CSU) son AP seçimlerinde yüzde 30 oy oranına ulaşarak birinci gelmeleri ana muhalefetin başarısı olarak değerlendirilmiştir.³ CDU/CSU'nun 2019 AP seçimlerine kıyasla yalnızca 1,1 puanlık bir artış sağlamasına rağmen hem 2021'deki Federal Meclis seçim sonuçlarına işaret edilerek (yüzde 24,1)⁴ hem de görevdeki koalisyon hükümetinin başarısızlığı baz alınarak bir galibiyet değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Aşırı sağcı Almanya için Alternatif (Alternative für Deutschland, AfD) partisinin ise oyların yüzde 15,9'unu alması partinin ikinci sıraya yükselmesine neden olmuştur.⁵ Böylelikle federal düzlemde en büyük ikinci siyasi parti konumunda bulunan ve kurulduğu günden bu yana sağ popülizmin temsilcisi olarak görülen AfD'nin merkezde yer alan diğer partileri tedirgin ettiği söylenebilir. AfD'nin seçim sürecinde çeşitli skandallar ve mahkeme süreçleri ile gündeme gelmesine rağmen oy oranında ciddi bir artış sağlaması Alman kamuoyunda da kaygı verici olarak değerlendirilmiştir. Zira AfD'nin liste başı adayına yönelik çeşitli suçlamalara⁶ ve seçim sürecinde başta Fransız ve İtalyan sağ popülistlerin dahi AfD'ye mesafe koymalarına⁷ rağmen AfD 2021 Federal Meclis seçimlerine kıyasla 5,7 puan ve 2019 AP seçimlerine göre ise 4,9 puanlık önemli bir artış sağlamıştır.⁸ 2024 AP seçimlerinde AfD beş eyalette (Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern,

Sachsen, Sachsen-Anhalt, Thüringen) birinci parti gelmenin yanı sıra 9 Haziran'da Almanya'nın sekiz eyaletinde gerçekleşen yerel seçimlerde –özellikle doğu eyaletlerinde– son derece önemli başarı elde etmiştir.⁹ Böylelikle bu durum Eylül'deki üç eyalet meclisi seçimlerine yönelik de bir motivasyon olmuştur. Geline aşamada AfD'ye verilen oyların yalnızca tepki oyları kapsamında değerlendirilmesinden ziyade partinin aşırı sağcı görüş ve pozisyonlarının da seçmen tercihinde belirleyici olduğu söylenebilir.

Şansölye Scholz'un da üyesi olduğu SPD ise 2021 Federal Meclis seçimlerine göre 11,8 puan ve 2019 AP seçimlerine göre 1,9 puanlık bir gerileme yaşamış ve yalnızca 13,9'luk bir oy oranına ulaşabilmiştir. Bu durum CDU/CSU'nun yarısı oranında dahi bir oy oranına ulaşamayan SPD'nin önde gelen siyasetleri tarafından da bir mağlubiyet olarak değerlendirilmiştir. Federal siyasetin SPD'ye olumlu bir katkı olarak yansımadağı ve şansölyenin partisinin AP seçim sonuçlarına yönelik de aslında bir katkı sağlamadağı –hatta olumsuz bir etkisinin olduğu– yorumları yapılmıştır. Ayrıca Scholz'un seçimlere bizzat katılmadağı halde seçim afişlerinde kendisine de yer verilmesi ve böylelikle seçim kampanyasının merkezine konumlandırılmasının SPD'ye olumlu bir yansımaya olmamıştır. Bu noktada federal düzlemde yürütme erkinin başı konumundaki şansölyenin partisi SPD'nin aşırı sağcı AfD'nin ardından üçüncü parti konumuna gerilediği ve ayrıca federal düzlemdeki en kötü seçim sonucuna ulaştığının altı çizilmelidir.

Hükümetin diğer ortaklarından Yeşiller 2021 Federal Meclis seçimlerine kıyasla 2,8 puan ve 2019 AP seçimlerine kıyasla 8,6 puanlık son derece ciddi bir oy kaybı ile yüzde 11,9'a gerilemiştir. Yeşiller'in son aylarda başta iç politika alanındaki birçok söylem ve politika tercihi olmak üzere dış siyasetteki yaklaşımlarının seçmen nezdinde ciddi kopuşlara neden olduğu ve güven kaybına yol açtığı söylenebilir.

En küçük koalisyon ortağı Hür Demokratik Parti'nin (Freie Demokratische Partei, FDP) bir önceki

3 “Avrupa Parlamentosu Seçim Sonuçları Belli Oldu”, Anadolu Ajansı, 10 Haziran 2024.

4 “Pressemitteilung Nr. 52/21 vom 15. Oktober 2021-Bundestagswahl 2021: Endgültiges Ergebnis”, Die Bundeswahlleiterin, 15 Ekim 2021, www.bundeswahlleiterin.de/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2021/52_21_endgueltiges-ergebnis.html, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

5 “Europawahl: Vorläufiges Ergebnis: Union und AfD feiern, Verluste bei Ampel-Parteien”, tagesschau.de, 10 Haziran 2024, www.tagesschau.de/europawahl/wahl/europawahl-ergebnis-deutschland-100.html, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

6 “Police Search Office of EU Lawmaker Krah over China Spying Claims”, Anadolu Ajansı, 7 Mayıs 2024.

7 Melike Pala, “Almanya'da Aşırı Sağcı AfD Partisi, AP'de İçinde Bulunduğu Siyasi Gruptan İhraç Edildi”, Anadolu Ajansı, 23 Mayıs 2024.

8 “Europawahl 2024: Das Wahlergebnis im Überblick”, tagesschau.de, 10 Haziran 2024, www.tagesschau.de/wahl/archiv/2024-06-09-EP-DE/index-content.shtml, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

9 “Kommunalwahlen: Siegeszug für die AfD im Osten”, zeit.de, 10 Haziran 2023, www.tagesschau.de/inland/regional/kommunalwahlen-118.html, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

AP seçimlerine kıyasla tüm olumsuzluklara rağmen yalnızca 0,2 puanlık bir gerilemeyle yüzde 5,2'lik oy oranına ulaştığı ve böylelikle görece en az hasarlı koalisyon ortağı olduğu ileri sürülmektedir. Partililerin de benzer bir eğilimde olduğu gözlenmektedir. FDP'nin oy oranını koruması, somut ve başarılı bir seçim kampanyasından ziyade AP seçimlerinde bir seçim barajının olmamasıyla ilgili olabilir. Zira böylelikle FDP seçmeninin –baraj engeline takılabile endişesinin olmayacağı varsayımıyla– oy tercihini FDP'den yana kullanmış olma ihtimali mevcuttur.

Geçtiğimiz yıllarda Sol Parti'de bazı isimlerin ayrılma süreci yaşanırken en nihayetinde 8 Ocak 2024'te Federal Milletvekili Sahra Wagenknecht odağında "Birlik Sahra Wagenknecht-Sağduyu ve Adalet" (Bündnis Sahra Wagenknecht-Vernunft und Gerechtigkeit, BSW) adlı yeni bir parti kurulmuştu. BSW'nin –bilhassa son yıllarda özellikle Almanya'nın doğusundaki eyaletlerde güçlü bir konuma ulaşan– aşırı sağcı AfD'ye teveccüh gösteren seçmenin oyuna talip olduğu yorumları yapılmıştı. Katıldığı ilk seçimler olan 2024 AP seçimlerinde tüm kurumsal ve hatta personel eksikliklerine rağmen yüzde 6,2'lik bir oy oranına ulaşarak kendi konumunu da böylelikle test eden BSW'nin¹⁰ aynı zamanda AfD'ye yönelik oy artışını da kısmen frenlediği yönünde değerlendirmeler yapılmaktadır. BSW'nin de uç noktalarda siyaset yaptığı ve popülist söylemlere tevessül ettiği yönündeki eleştiriler bir yana hem sol partilerden hem de AfD seçmeninden kendisine yönelik bir oy akışının sürmesi muhtemeldir. Sol Parti'nin ise olumsuz gidişatına son AP seçimlerinde de şahit olunurken parti 2019'a kıyasla 2,8 puan gerileyerek yalnızca yüzde 2,7 oy alabilmiştir.

PARTİLERİN SEÇİM SONUÇLARINA YAKLAŞIMLARI

Seçim sonuçları doğrultusunda federal hükümette yer alan koalisyon partilerinin gerilemelerinin yanı sıra örneğin CSU Genel Başkanı Markus Söder tara-

findan erken seçim çağrısı yapılmıştır.¹¹ Benzer şekilde CDU Genel Sekreteri Carsten Linnemann tarafından Şansölye Scholz'a Federal Mecliste güvenoyu çağrısı yapılmıştır.¹²

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un –Ulusal Meclisi feshederek– aldığı ve bazıları tarafından "riskli" olarak değerlendirilen erken seçim kararının¹³ aksine gelinen aşamada Almanya'da federal hükümet ve koalisyon partileri herhangi bir şekilde erken seçimi düşünmemektedir.¹⁴ Bu noktada Fransa'daki yarı başkanlık sistemi gereği Fransız cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesinin yanı sıra kendisine anayasal olarak başta Ulusal Meclisi feshetmek gibi oldukça kapsamlı yetkilerin verildiği hatırlanmalıdır. Bununla birlikte Fransa cumhurbaşkanının Meclisi feshederek yeni seçimlere sebebiyet vermesi, yürütmenin başı olarak kendi görev süresini sonlandırması anlamı da taşımamaktadır. Dolayısıyla Alman muhalif partileri ve siyasetler Fransa'daki gibi bir erken seçim beklentisini görevdeki federal hükümete yöneltse de bu çağrının hem koalisyon ortakları arasında hem de genel itibarıyla kamuoyunda olumlu bir karşılık bulması muhtemel değildir. 2025 sonbaharında bir sonraki Federal Meclis seçimlerinin bitimine neredeyse on beş ay gibi kısa bir sürenin kaldığı unutulmamalıdır. Ayrıca Eylül 2024'te Almanya'nın doğusunda yer alan –ve AfD'nin bu eyaletlerde birinci parti geleceği tahmin edilen– üç önemli eyaletteki eyalet meclisi seçimleri de erken seçim ihtimalinin gündeme getirilmesi olasılığını düşük kılmaktadır.

11 Ahmet Külahçı, "Almanya'da 'Erken Seçim' Sesleri", hurriyet.com.tr, 10 Haziran 2024, www.hurriyet.com.tr/avrupa/almanya-erken-secim-sesleri-42475074, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

12 "CDU-Generalsekretär: Linnemann fordert von Scholz Vertrauensfrage", zdf.de, 10 Haziran 2024, <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/deutschland/europawahl-cdu-linnemann-ampel-kritik-100.html>, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

13 Şilan Turp, Şeyma Uzundere ve Esra Taşkın, "Macron, AP Seçimlerinde Aşırı Sağın Zaferi Üzerine Erken Seçim Kararı Aldı", Anadolu Ajansı, 9 Haziran 2024.

14 "Europawahl: Bundesregierung lehnt Neuwahl kategorisch ab", zeit.de, 10 Haziran 2024, <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2024-06/ampel-neuwahl-forderungen-reaktion-zurueckweisen>, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

10 Kerstin Palzer, "BSW nach Europawahl: Aus dem Stand auf 6,2 Prozent", tagesschau.de, 10 Haziran 2024, www.tagesschau.de/europawahl/bsw-links-partei-100.html, (Erişim tarihi: 11 Haziran 2024).

SONUÇ

2024 AP seçimlerinin sonuçları öncelikle Almanya'da federal hükümette yer alan partilerin ciddi bir mağlubiyet yaşadıklarını göstermiştir. Şansölyenin de üyesi olduğu SPD'nin oy kaybının yanı sıra bilhassa koalisyonun diğer ortağı Yeşiller'in ciddi bir gerileme yaşaması seçmenin bu partilere yönelik önemli bir tavrı olarak yorumlanmaktadır. Koalisyonun üçüncü ortağı FDP'nin görece daha az gerilemesi de benzer bir hoşnutsuzluk kapsamında değerlendirilebilir. Uzun süredir koalisyon içi tartışmaların gündemde öne çıkmasının Aralık 2021'den bu yana görevde bulunan koalisyonun bugüne kadar hayata geçirdiği reform ve yasal düzenlemelerin dahi önüne geçtiği bilinmektedir. Bu bağlamda son AP seçimlerinde de hükümete yönelik toplumsal memnuniyetsizliğin özellikle güvenlik, göç ve yaşam maliyetlerinin artması konularıyla irtibatlı bir şekilde dile getirildiği yönünde değerlendirmeler öne çıkmaktadır.

Diğer yandan ekonomik zorlukların devam etmesi ve –güncel anketlerde tespit edilebildiği üzere– toplumun hükümete güveninin oldukça düşük olmasına rağmen ana muhalefette yer alan Hristiyan Birlik partilerinin (CDU/CSU) 2019 AP seçimlerine kıyasla oylarını yalnızca 1,1 puan artırması ise gözden kaçırılmamalıdır. Zira CDU/CSU'ya ciddi bir teveccüh görülmezken seçmen tercihinin aşırı sağcı AfD'ye ve yeni kurulan BSW'ye yöneldiği gözlenmektedir. Bu bağlamda merkezde yer alan siyasetin genel itibarıyla en nihayetinde gerilediği ve uç noktalardaki partilerin yükseliş trendini sürdürdüğü söylenebilir.

Alman siyasetinde bir dönüşüm sürecinin yaşandığı bugünlerde merkez siyasette yer alan parti ve temsilcilerin özellikle belli bir seçmen kesimi ile arasındaki mesafenin daha da açıldığı ileri sürülmektedir. Güven kaybı ve memnuniyetsizlikleri önleme düşüncesiyle ilgili partilerin sunduğu önerilerin ise –son seçimde de gözlemlendiği üzere– umulan karşılığı bulmadığı söylenebilir. Aynı şekilde başta Şansölye Scholz'un siyasi performansının toplum nezdinde ciddi oranda gerilemesi ve siyaset tarzının seçmen tarafından kabul görmemesi de bu olumsuz trendde önemli bir etken olarak öne çıkmaktadır.

Merkezde yer alan siyasi partilerin başta ekonomik zorluklar, göç ve iklim değişikliği politikalarıyla ilgili memnuniyetsizlikler nedeniyle seçmenle bir nevi ayrışması neticesinde daha uç noktalardaki partilere teveccühün arttığı bir süreç yaşanmaktadır. Burada tepki oylarından bahsetmek mümkünken diğer yandan aşırı sağın tercih ettiği söylem ve politikaların artık normalleştirilmesi tehlikesi de önemli bir etkidir. Esasen geride bırakılan yıllarda Almanya'da da böyle bir trendin süreceği ve bu durumun normalleşeceği tehlikesine sıklıkla işaret edilmiştir. Bu süreçte merkezde yer alan siyaset ve partilerin de kısmen söylem ve politika tercihlerinin bu yöne evrilmesiyle birlikte siyasi yelpazenin uç noktasında yer alan bazı yeni partilerin oluşması ve daha da güçlenmeleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Koalisyon hükümetinde yer alan partilerin yaşadığı oy kaybına rağmen Almanya'da olası bir erken seçimin bu sebepten ötürü şimdilik gerçekleşmesi düşük bir olasılık olarak değerlendirilmektedir. Nitekim AP seçimleri ile Federal Meclis seçimleri ve dolayısıyla federal hükümetin meşruiyetinin koalisyon partileri tarafından ilişkilendirilmesi kabul edilmemektedir. Scholz'a yönelik memnuniyetsizliğin olup olmaması bir yana mevcut denklemin sürdürülmesi noktasında üç parti yetkililerinin hemfikir olduğu gözlenmektedir. Diğer yandan seçim sonuçlarına göre CDU/CSU'nun seçimin galibi olduğu söylenebilse de aşırı sağcı AfD'ye kıyasla oy artışının sınırlı ölçüde kalması nedeniyle ana muhalefetin bu noktada ısrarcı olmaktan ziyade hem 2025 Federal Meclis seçimleri hem de Eylül 2024'te gerçekleşecek olan üç eyalet meclisi seçimlerine yoğunlaşması ihtimalini daha güçlü kılmaktadır.

Sonuç olarak önümüzdeki süreçte koalisyon partilerinin nasıl hareket edecekleri, yeniliklere yönelik yönelmeyecekleri ve bilhassa 2025 bütçesine ilişkin bilinen ciddi görüş ayrılıklarıyla ilgili atacakları adımlar kamuoyu tarafından dikkatle takip edilecektir. AP seçimlerindeki başarısızlıklar koalisyon partilerinin uzlaşmadan daha fazla uzaklaşmalarına da neden olabilir. Diğer yandan Temmuz başına kadar 2025 bütçesiyle ilgili bir sonuca ulaşılması hedeflenmektedir. Bu konuda Federal Maliye Bakanı Christian Lindner ve

partisi FDP'nin Almanya'da geçerli olan "borç freni" ile ilgili tavizsiz tutumunu sürdürmesi beklenmektedir. SPD ve Yeşiller'in bu husustaki olası farklılaşan yaklaşımlarının neticesinde bir anlaşmanın sağlanıp sağlanamaması ise koalisyonun geleceğine dair belirleyici olabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | [@setavakfi](https://twitter.com/setavakfi)